

Roja

de

Neus Nadal

ESCENA 4**Febrer de 1936.**

Na Maria arriba a casa de la seva mare, que segueix asseguda mirant les fotografies.

MARIA: Ma mare.

ESPERANÇA: Uep, Maria.

N'Esperança s'aixeca i es fan una besada.

MARIA: Ho heu sentit?

ESPERANÇA: El què?

MARIA: Com així no heu vengut a sa plaça?

ESPERANÇA: No, no, no...

MARIA: Hem guanyat, ma mare.

N'Esperança intenta semblar entusiasmada.

ESPERANÇA: Ah, si? Que bé. Enhorabona.

MARIA: No semblau molt contenta.

ESPERANÇA: Que si... que si.

MARIA: Ha estat preciós. Ho haurieu d'haver vist, tot el poble era a la plaça celebrant-ho. No heu sentit la banda municipal?

ESPERANÇA: Sí, sí, la banda l'he sentida.

MARIA: Tothom estava més alegre que unes castanyetes.

ESPERANÇA: Que bé.

MARIA: Haurieu d'haver vengut.

N'Esperança somriu i va a agafar la caixa de damunt la cadira.

MARIA: Ma mare.

ESPERANÇA: Mana.

MARIA: Què vos passa?

ESPERANÇA: A jo?

MARIA: Me feis passar pena.

ESPERANÇA: No sé perquè.

MARIA: Perquè sí. Perquè d'ençà de les noces estau així...

ESPERANÇA. Així, com?

MARIA: Com a mustia.

ESPERANÇA: Pots pensar!

Na Maria la mira sense creure el que diu n'Esperança.

ESPERANÇA: Que no... que no.

MARIA: Que no m'ho voleu dir.

ESPERANÇA: El què?

MARIA: No me voleu dir què vos passa. Vos penseu que no ho veig? Vos penseu que no se què vos passa?

ESPERANÇA: Maria, com així no has anat a celebrar això amb el teu Pep?

MARIA: Perquè no puc. No com jo voldria.

ESPERANÇA: Era el que volies, no? La victòria del Front Popular, la llibertat i totes aquestes coses que deis tot el dia... pareix que no estau contents amb res.

MARIA: Ho deis com si no anés amb vos.

ESPERANÇA: Ai, Maria... no comencem.

MARIA: No vos entenc, ma mare.

Silenci.

MARIA: No vos puc comprendre. D'ençà que en Pep i jo som casats no sortiu d'aquí, estau sempre cop piu, just, just me xerrau...

ESPERANÇA: (molesta) Això no és ver.

MARIA: Bé, idò me xerrau com li podeu xerrar a sa veïnada... pareix com si estéssiu enfada amb jo.

ESPERANÇA: Jo no estic enfada, Maria.

MARIA. Bé, idò ho pareix. Encara no heu vengut ni un dia a dinar a ca nostra, no me demanau res de res, ni com me va ni com no me va, tot el dia arrossegant els peus i amb aquesta carota... en Pep i tot se n'ha temut. Pareix que mos voleu fer passar pena; amem com estareu, amem si haureu sortit... és que no anau ni a sa botiga!

ESPERANÇA: Escolta, jo no te faig es comptes a tu, eh? Acabem.

Na Maria queda en silenci uns segons, sorpresa.

MARIA: Perdonau.

ESPERANÇA: Maria, jo estic molt contenta per tu, en Pep és un al·lot encantador, se que t'estima molt i que no faria mal a una mosca.

MARIA: Però...

ESPERANÇA: Que a jo me pareix molt bé que faceu el vostre camí, que sou joves, que teniu les vostres idees i curolles... però tu has d'entendre que per jo no és fàcil.

MARIA: No vos entenc.

ESPERANÇA: Mai m'he posat en si haviéu de fer les coses d'una manera o d'una altra. Sempre vos he respectat, però no me demanis més.

MARIA: Tot això és per les noccs?

Silenci.

MARIA: Tot és perquè no ens hem casat per l'església?

ESPERANÇA: No és només això, filla. Tu no eres així. I no entenc què t'ha passat... no saps fer res més que xerrar del sindicat, del partit, de si un és o deixa de ser tal o tal cosa, de criticar si van a missa o si no hi van...

MARIA: I què? És que ara tampoc vos pareix bé?

ESPERANÇA: Ni bé ni malament.

MARIA: És que això és important. Hem de lluitar pels nostres drets, això és el que ens importa ara a en Pep i a mi, i a molt altres també! Tot això que hem aconseguit... això és important, ma mare. No podem abandonar. Encara falten moltes coses per fer...

ESPERANÇA: No tothom pensa com tu, ni com en Pep, ni com jo.

MARIA: Aquest és el problema. Que hi ha molta gent que no vol que avancem, que millorem, que aconseguim els nostres objectius. Tota aquesta gent no pot sofrir que les coses canviïn. No poden sofrir res del que hem fet. Tenen una porada perquè veuen que amb la República perillan els seus maleits drets, que tenen de tota la vida i que no es mereixen. A mi tant m'és el que diguin o pensis quatre beates xafarderes i tots aquests senyors de no sé què. Vos puc assegurar que els qui son els meus de veres, de bon de veres, no tenen cap problema ni un, tot al revés, n'estan ben orgullosos. Així és que si me voleu fer sentir malament, o culpable, no fa falta que ho proveu pus.

ESPERANÇA: Aquestes beates xafarderes que dius son les meves germanes, amigues, veïnades, cosines...! ton pare, al cel sia, i jo sempre t'hem ensenyat a respectar a les persones. I ara sense més ni pus passes per devora gent del poble de tota la vida i no els hi dius ni bon dia!

MARIA: Això és mentida. Qui vos ha dit aquest doi?

Silenci.

MARIA. Heu xerrat amb n'Antònia? Com si ho ves...

Silenci.

MARIA: I l'heu creguda. Com si no me coneguéssiu.

ESPERANÇA: N'Antonia no m'ha dit res. Per mi te penses que som bamba. No he de menester que ningú me digui res, ets la meva filla i veig el que passa. I tu, darrerament, no ho sé... estàs com exaltada.

MARIA: Exaltada? No me mancava res pus. Què voleu dir? Jo som la mateixa de sempre, per ventura és que no voleu veure que hi ha gent que voldria que tot això s'acabés, voldrien exterminar les nostres idees. Perquè no accepten que les coses canvien! Que tot això de que siguin els amos del món perquè si, per la gràcia de Déu, i que els capellans del dimoni...

ESPERANÇA: (la talla) Ep! Ves alerta, Maria.

Silenci tens.

ESPERANÇA: Fes un pensament, eh? Has deixat de banda tot quant feies abans per mor d'aquestes punyeteres idees, i les idees no ho son tot! Per més que t'hi encaparrotis, les idees i la política no ho son tot. Obre un pocs els ulls i fes un pensament.

N'Esperança se'n va cap a dins la cuina.

MARIA: Ma mare... ma mare!

Na Maria veu la caixa de cartró i mira les fotografies. La darrera és la fotografia on surten dues nines petites, na Maria no pot evitar plorar.

ESCENA 7**18 de juliol de 1936.**

Na Maria seu a devora la ràdio a casa de n'Esperança, molt nerviosa. N'Esperança mira per la finestra. A la ràdio només sonen himnes militars i alguna proclama dels colpistes.

ESPERANÇA: Maria. Ajeu-te al llit. Descansa un poc.

MARIA: No.

ESPERANÇA: Faràs el bategot.

MARIA: Esper en Pep. M'ha dit que vendria aquí i que...

ESPERANÇA: (la talla) i que l'esperessis. Ja ho has dit un grapat de vegades. Però el pots esperar al llit.

MARIA: I vos?

ESPERANÇA: Jo no tenc son.

MARIA: I jo tampoc.

N'Esperança es resigna.

ESPERANÇA: Tens fam? Faré qualche cosa.

N'Esperança se'n va i na Maria s'acosta a la finestra. Poc després toquen a la porta. Na Maria es sobresalta i n'Antonia torna de la cuina, es miren tenses. Tornen a tocar. N'Esperança avança per obrir, però na Maria l'atura.

MARIA: Esperau.

ESPERANÇA: Què tens?

MARIA: Abans d'obrir mirau qui és. Si no és en Pep no obriu a ningú pus.

ESPERANÇA: I qui ha de ser a n'aquestes hores?

MARIA: Vos mirau primer.

N'Esperança va a obrir, na Maria espera nerviosa. Sent les veus de n'Esperança i n'Antònia.

ESPERANÇA: Bon vespre, Antonia.

ANTÒNIA: Bon vespre madò Esperança.

ESPERANÇA: Que hi ha res de nou?

ANTÒNIA: M'he pensat veure na Maria guaitant per la finestra.

ESPERANÇA: Na Maria?

ANTÒNIA: Si, no hi és?

ESPERANÇA: Eh... si, si, si que hi és. Passa, passa.

Na Maria es posa nerviosa quan sent que la deixa passar. Entren n'Antònia i n'Esperança i na Maria mira a la seva mare retraient-li que l'hagi feta passar.

ANTÒNIA: Bon vespre.

MARIA: Bon vespre Antònia.

ANTÒNIA: T'he vist guaitar per la finestra.

ESPERANÇA: Estava fent sopar, vols quedar?

ANTÒNIA: No, no, gràcies. Només quedaré deu minuts, he d'anar a ca nostra.

ESPERANÇA: Ton pare bé?

ANTÒNIA: Si, molt bé, gràcies.

ESPERANÇA: Idò que duri.

ANTÒNIA: Si, això mateix, que duri.

ESPERANÇA. Bé, si vols res ho dius, eh? Som a la cuina.

ANTÒNIA: Gràcies.

N'Esperança se'n va. Na Maria està incòmoda i n'Antonia ho nota.

ANTÒNIA: He vengut en mal moment.

MARIA: No, no... no passis pena.

ANTÒNIA: No vull molestar.

MARIA: Seu.

ANTÒNIA: No, fris un poc.

MARIA: Estic contenta que hakis vengut.

ANTÒNIA: Si. T'he vist i... bé, que he pensat que era un bon moment.

MARIA: Si.

ANTÒNIA: I en Pep?

MARIA: No hi és. Tenia feines.

Silenci.

ANTÒNIA: Maria, jo... bé, t'he duit una cosa, és un doi, però vos volia regalar qualche cosa.
Per les noces.

N'Antònia li dóna un paquet a na Maria, que l'agafa molt contenta.

MARIA: No feia cap falta, de veres.

ANTÒNIA: Ja te dic que és un doi. Un detall.

Na Maria obre el regal, és una polsera.

MARIA: Antònia... és preciosa. Moltes gràcies.

Na Maria abraça a n'Antònia, que està incòmoda.

MARIA: Jo no sé si puc acceptar això...

ANTÒNIA: Per favor, és per tu.

MARIA: Bé, idò... no sé què dir.

ANTÒNIA: Res, dona.

Silenci.

ANTÒNIA: Bé, idò me'n vaig.

MARIA: No te'n vagis. Has vengut perquè parlem, no és ver?

ANTÒNIA: No. He vengut a donar-te el present.

MARIA: No t'entenc.

ANTÒNIA: Mana?

MARIA: Que no puc entendre això que fas. Me dus un regal, però ni tan sols me mires als ulls. No vols parlar. No vens a les noces den Pep i jo perquè dius que tens feines... fa l'afecte com si no volguessis saber res de jo. Però després... no ho sé, hi ha qualche cosa que me diu que no és cosa teva. Per què no m'ho contes?

ANTÒNIA: No hi ha res que contar.

MARIA: Mentida.

ANTÒNIA: Què saps tu?

MARIA: No m'ho crec.

ANTÒNIA: Me'n vaig a ca nostra, mon pare està per arribar.

MARIA: I on és?

ANTÒNIA: Què?

MARIA: Que si saps on és.

ANTÒNIA: I a tu què t'és? He de partir.

MARIA: Antònia, escolta'm un moment. Et puc ajudar. Si és ell que t'ha dit que no me xerris, que no venguis a ca nostra... això no és just! Per què? Som amigues. Amb quin dret et prohibeix que ho seguim sent?

ANTÒNIA: A mi ningú m'ha prohibit res.

MARIA: T'ha fet qualque cosa? Conta'm-ho. Tens uns drets, Antònia. No pots deixar que...

ANTÒNIA: No. No m'ha fet res, i deixa-ho anar.

MARIA: Au, no me facis riure. Idò? Per què me deixes de costat d'aquesta manera? Eh? Per què?

ANTÒNIA: Vas molt errada, Maria, molt. No som jo qui ha deixat de costat a ningú.

MARIA: Què dius?

ANTÒNIA: Això que sents. Estàs tot el dia xerrant de política, amb aquests nous amiguets que tens, tot el dia a la terrassa de l'Hotel dient-nos barbaritats quan passam cap a l'església, i ara dius que som jo qui no te vol xerrar?

MARIA: A tu mai t'he dit res.

ANTÒNIA: Però a les que van amb mi si. I quina diferència hi ha? A mi no m'ho dius perquè no t'atreveixes, però ho penses igual.

MARIA: No, jo sé que tu ets diferent, ho fas perquè ton pare...

ANTÒNIA: (la talla) No diguis dois! Maria, no diguis dois. Ja està bé.

MARIA: Idò? Quin és el motiu de que me miris com si no me coneguessis?

ANTÒNIA: Que ja no te conec. Et penses que ets millor persona que els altres? Que amb els teus sindicats, reunions, llibres revolucionaris i totes aquestes coses arribareu enfora? Qui vos penseu que sou, eh?

MARIA: Qui t'ha dit això? Qui t'ha dit que diguessis això?

ANTÒNIA: Ho veus? Et penses que som beneita? Que no tenc les meves pròpies idees? Que no puc pensar per jo mateixa? Idò t'equivoques, Maria. Per ventura ets tu qui necessita que li facin qualque sermó, per ventura ets tu qui s'ha deixat convèncer.

MARIA: Què has dit?

ANTÒNIA: Això que has sentit. T'has equivocat de bàndol.

MARIA: Fora d'aquí.

Entra en Pep accelerat i cansat.

PEP: Maria...

En Pep veu a n'Antònia.

PEP: Bon vespre.

MARIA: Adéu Antònia.

N'Antònia se'n va. En Pep està molt nerviós.

PEP: Què fa aquesta aquí?

MARIA: M'ha vingut a donar una cosa.

Entra n'Esperança que ha sentit trull.

ESPERANÇA: Ai, Pep, tanta sort que ja ets aquí.

MARIA: Què ha estat? Què saps?

PEP: Només he vingut a veure si estàveu bé. Me'n torn.

MARIA: Com que te'n tornes? On?

PEP: Hem de fer guàrdies.

ESPERANÇA: Guàrdies?

PEP: Hem tallat la carretera per devers el Pi Ver. Hi ha grups de vigilància per tot el poble, i hem de procurar que no entrin.

ESPERANÇA: Qui?

MARIA: Jo també venc.

PEP: Ou, Maria, atura el carro.

MARIA: T'he dit que jo venc!

ESPERANÇA: On vas tu?

PEP: De cap manera.

MARIA: No me diguis el que he de fer, eh, Pep.

PEP: No t'ho dic, t'ho deman per favor. No venguis. No me facis passar pena.

MARIA: Et penses que jo no en pas de pena?

PEP: Ja ho sé. Et promet que no me passarà res. T'ho promet. Els grups ja estan organitzats i distribuïts. Hem decidit no entregar l'ajuntament i resistir, haurem de menester reservar forces i recursos. No teniu cap escopeta? De ton pare?

ESPERANÇA: En tenim una. Però...

PEP: Idò agafau-la.

ESPERANÇA: I què en feim?

MATEU OFF: Pep!

PEP: Me n'he d'anar. Esperança, és important que no xerreu amb ningú d'això. No vos fieu de ningú, de ningú. Si vos demanen deis que no sabeu res, eh, sogra?

ESPERANÇA: I jo què he de saber?

MATEU OFF: Pep!

PEP: No xerreu amb ningú, Maria. No vos fieu de ningú.

MARIA: Vés.

En Pep i na Maria es besen.

PEP: T'estim.

MARIA: I jo.

En Pep se'n va. Na Maria guaita per la finestra. N'Esperança s'acosta a na Maria i l'abraça mentre també mira per la finestra.

RÀDIO: Esta guerra es una guerra a muerte. Debemos luchar contra el enemiga hasta exterminarlo, y todo aquel que no se de cuenta no es un buen servidor de la sagrada causa de España. (Queipo de Llano)

Totes dues es miren espantades.

MARIA: Has fet sopar?

ESPERANÇA: Si.

MARIA: I tens pa?

ESPERANÇA: D'ahir.

Na Maria va cap a la cuina. N'Esperança la segueix parlant.

ESPERANÇA: Què fas, Maria?

MARIA: No faig comptes quedar aquí mans plegades.

ESPERANÇA. No diguis desbarats.

Na Maria torna de la cuina amb una senalla.

ESPERANÇA: Què fas?

MARIA: Ma mare. Aquests que hi ha al carrer son els meus. I jo som incapaç de no fer res, m'enteneu, o no?

ESPERANÇA: És perillós.

MARIA: Què me passarà? Només vaig a dur menjar i queviures a n'aquesta gent. Quin mal hi ha?

ESPERANÇA: Ves alerta.

Na Maria besa a n'Esperança i se'n va.

ESCENA 8.**2018.**

Na Xesca, amb la fotografia de les dues nines a la ma.

XESCA: La gent es va negar a parlar de tot allò; massa vergonya, massa remordiment, massa por. Parlaven d'altres coses més alegres, perquè deien que no servia de res recordar allò que ens fa mal. Alguns deien que no tots eren tant bons, ni tant dolents, que hi havia de tot, com per tot. Però el que deien no era el que pensaven i molt manco el que sentien, i això els va fer molt de mal. Els humans tenim aquesta tendència idiota de no dir el que sentim, d'amagar les nostres debilitats i tot això ens fa incapaços, en ocasions, de demanar ajuda quan la necessitam. Em fa molt de mal pensar que aquestes paraules només eren el que li havien fet creure que havia de sentir, que sempre, tothom, es va omplir la boca dient que s'havia d'oblidar, que el rancor no serveix per res, que hem de passar pàgina... això deien, i avui en dia encara ho deim. Jo també... jo també ho deia. Però no és cert. Tot l'odi, totes les traïcions, les morts, les vides destrossades.... tot això segueix viu. No s'ha donat l'oportunitat a ningú de poder perdonar. Com? No s'ha donat l'oportunitat a ningú de demanar perdó.

Na Xesca mostra la fotografia i aquesta es projecta a la paret.

XESCA: Quantes imatges com aquesta guarden històries i secrets que ja han passat a l'oblit? Quantes d'elles mai no seran escoltades? A poc a poc, aquells que en saben la veritat de tot el que va passar, aniran desapareixent, a poc a poc s'esvaeixen en el temps i, amb ells, totes les històries importants. Les importants de bon de veres. Les que parlen des de l'amistat, l'amor, el dolor, la traïció... Tots coneixem el relat del que va passar aquells dies, però mantenim la distància que ens deixa suportar-ho, perquè si ens hi endinsam, si prenem consciència de que tot allò va passar just assuquí, al terra que trepitjam, a les cases que habitam, als llocs on anam cada dia, gairebé no ens podríem mirar els uns als altres.